АЗІЯ 09.12.2024 | Крістоф Хойзер

Зіпсований імідж

Оголосивши воєнний стан, президент Південної Кореї скоїв наступ на демократію. Вона зможе захистити себе, але шкода від цього величезна.

В ніч з 3 на 4 грудня південнокорейська демократія зазнала випробування – мабуть, найважчого поки що – і довела свою стійкість. Оголосивши воєнний стан, президент Південної Кореї Юн Сок Йоль вкинув четверту економіку Азії в хаос, після чого воєнний стан було скасовано, але позиція президента вже стала значно слабшою, тож, імовірно, настане період невизначеності, що не на користь Південній Кореї. Врешті гору взяла парламентська демократія, зокрема, завдяки рішучим діям депутатів і демонстрантів.

Минулого разу воєнний стан вводили в 1980 році, за часів військової диктатури, для придушення південнокорейського демократичного руху під час повстання в Кванджу. Спогади про численні тодішні жертви в Кореї досі сприймаються як національна травма. Причина, чому Юн Сок Йоль тепер, через 44 роки, знову оголосив воєнний стан, явно надумана. Він нафантазував щось про антидержавних діячів і пропівнічнокорейські сили, які загрожують добробуту країни, і назвав парламент монстром, якого треба позбутися. При цьому Юн використав антикомуністичний наратив, до якого в Південній Кореї часто вдавалися в минулі десятиліття для дискредитації ліберально-прогресивних сил.

Опозиційні політики оперативно відреагували на нічний заклик керівництва соціал-ліберальної Демократичної партії і зібралися в парламенті, щоб проголосувати проти воєнного стану. Лідер опозиції Лі Чже Мьон драматично перелазив через огорожу довкола будівлі парламенту, щоб потрапити туди. Всі 190 з 300 присутніх депутатів, включно з членами консервативної партії Юна, проголосували за скасування воєнного стану, хоча в будівлі парламенту були солдати. Всього через шість годин після того, як Юн Сок Йоль викликав своїм оголошенням кризу державності, він скасував воєнний стан відповідно до рішення парламенту.

Тепер президентові загрожує звинувачення в державній зраді

Тієї ж ночі інші однопартійці президента Юна виступили проти нього, зокрема голова *People Power Party* Хан Дон Хун. Близькі довірені особи дистанціювалися, кілька радників подали у відставку. Громадяни в цей час протестували під стінами парламенту в мороз, даючи зрозуміти, що підтримують демократію. Головна профспілкова організація KCTU закликала до загального страйку аж до відставки Юна. Тепер президентові загрожує звинувачення в державній зраді. Інші причетні особи теж стикаються з наслідками: прокуратура заарештувала колишнього міністра оборони Кім Йон Хена, і йому, а також колишньому міністрові внутрішніх справ і головнокомандувачу армії висунуто звинувачення в державній зраді.

Радикальний крок Юна навряд чи можна пояснити цілковито раціонально. Ймовірно, вирішальним чинником стали внутрішньополітичні події разом з крайньою поляризованістю Південної Кореї. Поділ ускладнює пошук компромісів між двома основними політичними таборами і є головною проблемою південнокорейської демократії. Після тяжкої поразки правлячої *People Power Party* на парламентських виборах у квітні соціал-ліберальна опозиція змогла розширити свою більшість. Юн фактично був *lame duck* з самої своєї інавгурації в 2022 році, оскільки його партія не мала парламентської більшості в попередній законодавчий період. Власне президентські вибори він виграв з надзвичайно малою перевагою – 0,8 відсоткового пункта. Відтоді він, по суті, керує тільки через право вето.

Він контраверсійний навіть для своєї партії, має дуже низький рейтинг популярності, а також зазнає тиску, серед іншого, через звинувачення його дружини в корупції. Випадки корупції в Кореї не рідкість, незалежно від партійної приналежності. І все-таки нещодавно він був змушений вибачатися публічно. Опозиція регулярно використовує свою парламентську більшість для блокування планів уряду, ініціювання імпічменту членів уряду, а віднедавна також для скорочення бюджету. Саме останнє, ймовірно, стало для доведеного до відчаю Юна одним з приводів оголосити воєнний стан.

Уряд Юна вже відзначився конфронтаційною політикою стосовно

профспілок і прогресивних громадських діячів, а також антигендерною політикою. Його жорстка позиція щодо Північної Кореї ускладнює послаблення в будь-якому вигляді. Крім того, значно поменшало свободи преси: Південна Корея опустилася на 62 місце в рейтингу «Репортерів без кордонів». Юн часто нападає на критиків, звинувачуючи їх у прихильності до Північної Кореї або антидержавних сил, і використовує ці звинувачення для делегітимізації легітимної опозиції та критики з боку суспільства.

Юн за минулі роки чимало вклав в міжнародну репутацію Південної Кореї

Юн за минулі роки чимало вклав в міжнародну репутацію Південної Кореї. Він хотів представити країну як стабільного партнера. Його зовнішньополітичний курс на перетворення Південної Кореї в ключову державу Індо-Тихоокеанського регіону (інтегровану в західну спільноту, що включає історичну співпрацю з Японією) сприймався позитивно. Тепер репутація заплямована. Оголошення воєнного стану стало несподіванкою для міжнародних партнерів і завдало дипломатичної шкоди. Уряди багатьох країн, зокрема Німеччини, висловили стурбованість таким ходом речей. Швеція скасувала запланований візит свого прем'єр-міністра, а США відклали засідання *Nuclear Consultative Group* – робочої групи, яка мала б дозволити Південній Кореї бути більш залученою до ядерного планування на Корейському півострові.

Оголошення воєнного стану відбилось і на економіці. Корейська вона втратила вартість відносно долара США. Потужні корейські бізнес-конгломерати (чеболі) злякалися можливої нестабільності, міжнародні компанії висловили занепокоєння. Національний банк був змушений вжити заходів для заспокоєння ринків і відновлення довіри.

В минулому Трамп уже вимагав, щоб Південна Корея значно більше сприяла розгортанню 28-тисячного американського військового контингенту і створенню ядерного щита

В найближчому майбутньому Південна Корея, схоже, буде сильно заклопотана власною внутрішньою політикою – і це в вирішальний для світової політики час, коли почнеться другий термін Дональда Трампа на посаді президента. В минулому Трамп уже вимагав, щоб Південна Корея значно більше сприяла розгортанню 28-тисячного американського військового контингенту і створенню ядерного щита. Він також, імовірно, вимагатиме більш жорсткої позиції щодо Китаю, що, з огляду на економічні

> зв’язки Південної Кореї, навряд чи в її інтересах. Ця країна завжди прагнула балансу в відносинах зі США та Китаєм, і за Юна зв’язки зі США були набагато міцніші, хоча останнім часом був прогрес і в напрямку Китаю. В той час як країна гостро потребує стабільності та визначеності в плануванні, насувається політична невизначеність.

Хоча президент Юн назвав причиною оголошення воєнного стану пропівнічнокорейські сили, він наголосив, що цей крок нічого не змінить в зовнішній політиці. Але внутрішньополітична плутанина в Південній Кореї все одно грає на руку Кім Чен Ину. Досі Північна Корея трималася в тіні. Однак Південна Корея має політичну вагу завдяки тому, що вона – стабільна, успішна демократія і надійний міжнародний партнер. Демократія довела свою стійкість, але імідж країни заплямовано, і Кім Чен Ин цим скористається.

Відносини між Північною і Південною Кореєю зараз на спаді, ризик неочікуваного воєнного конфлікту давно не був такий високим. Політична невизначеність також загрожує безпеці. Будь-яку надію на зближення Північної і Південної Кореї, які офіційно й досі в стані війни, нині поховано. Це очевидно з кількох важливих подій минулих років.

Відколи Пхеньян поглибив військову співпрацю з Росією та підтримав російську агресивну війну, він в набагато кращому стратегічному становищі, ніж два роки тому. Після провальних зустрічей Кім Чен Ина та Дональда Трампа в Ханої та Сінгапурі в 2018-2019 роках Північна Корея зосередилася на зміцненні свого військового потенціалу, насамперед ядерного арсеналу. Це вже давно де-факто ядерна держава. Тільки в період з початку 2022 до середини 2023 року було проведено понад 100 випробувань балістичних ракет.

Найнижчої поки що точки міжкорейські відносини досягли на початку 2024 року, коли Кім Чен Ин оголосив Південну Корею головним ворогом і дистанціювався від мети возз’єднання, розпустив всі міжкорейські інституції та зруйнував шляхи сполучення й мости. Серйозні спроби послабити напругу були за попереднього південнокорейського уряду Мун Чже Іна, але марно. На початку 2020 року Південна Корея відкликала своїх представників з *Joint Liaison Office*, створеного лише в 2018 році й остаточно зруйнованого Північною Кореєю в червні 2020-го. Більш жорстка політика уряду Юна теж не сприяла зниженню напруги. Уряд Південної Кореї під керівництвом Юн Сок Йоля скасував політику розрядки, яку

проводив попередній уряд, і потужно озброївся. Пропозиції переговорів були, але тільки за умови, що Північ зробить кроки до денуклеаризації.

Південнокорейська демократія витримала, мабуть, найскладніше випробування з часів демократизації наприкінці 1980-х років

Південнокорейська демократія витримала, мабуть, найскладніше випробування з часів демократизації наприкінці 1980-х років. Але зараз важливо, щоб подальший процес відбувався впорядковано. Тиск з боку парламенту й суспільства явно буде посилюватися. Опозиційні партії внесли на розгляд парламенту пропозицію про імпічмент. Процедура усунення вимагає парламентської більшості в дві третини голосів. Тобто необхідно, щоб як мінімум вісім членів правлячої партії також проголосували за цю пропозицію. Але правляча партія бойкотувала голосування щодо імпічменту, і пропозиція була знята з розгляду після того, як в голосуванні недостатньо депутатів взяли участь. Після голосування лідер Партії народної влади Хан Дон Хун заявив, що партія ухвалила рішення про відставку президента.

Німеччина та Європейський союз безпосередньо зацікавлені в стабільній і демократичній Південній Кореї. Вона є важливим стратегічним партнером. Передусім ідеться про тісні економічні й торговельні відносини, але також про безпекову політику. Німеччина приєдналася до *UN Command* для моніторингу припинення вогню в Кореї і зацікавлена в послабленні напруги на Корейському півострові та безпеці в регіоні. Останнє, але не менш важливе: участь Північної Кореї в російській агресії в Україні показує, наскільки конфлікти в різних ділянках світу тісно переплетені та взаємозалежні. Південнокорейська демократія довела свою стійкість. Але проблеми з нею величезні, і Юн Сок Йоль своїм ганебним і відчайдушним вчинком додатково обтяжив свою країну.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Крістоф Хойзер

Д-р Крістоф Хойзер (Christoph Heuser) - керівник бюро Фонду ім. Фрідріха Еберта в Південній Кореї. До цього він очолював представництво Фонду в Бразилії, а також працював співробітником відділу Фонду по Латинській Америці.